

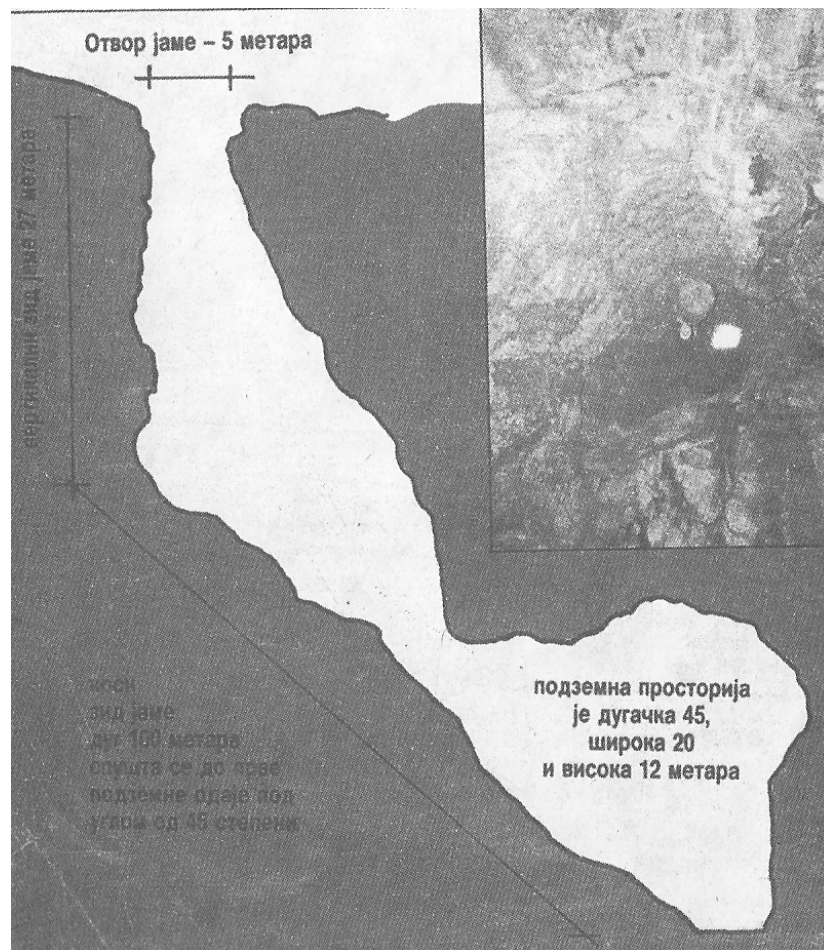
УЖАС ПРЕД ГРОТЛОМ ЈАМЕ

Око осамсто метара испред јаме
Колона као покошена стаде.
Било је то четврто мучилиште,
Са трагичним расплетом
Ове стравичне драме.
Крволук, таборник Буљан,
Аветско наређење даде:
„Главе доље, лези, бандо четничка ...“
А затим:
Пљачка ...
Била је то, на путу до голготе,
Претпоследња монструмска тачка.

Гротло Шурманачке јаме Голубинке

Ту су одабрали двадесет дјевојака,
Чувених пребиловачких љепотица,
По соју и стасу,
Љепота младости чарне,
По срцу, моралу и гласу.

Пресјек Шурманачке јаме Голубинке

Одведоше их полуголе и босе,
Са сузама и јауцима;
Отимају се, посрћу и падају,
Кржаве ноге с муком их носе.
На врелом илинданском сунцу,
С крвљу су слијепљене биле
Њихове рашчупане косе.

Одведоше их усташки монструми,
Никада се није сазнало – куда;
Гдје су их силовали и поклали
Никад се дознало није.
Горку судбину једне младости фине
Вјечна тајна од истине крије;
Однесе је вихор неспокоја,
У море, или маглуштине црне.
Неретво,
Српска гробнице плава,
Водо утјехе и наде,
Твоја је истина пред Богом права.

Причај Неретво,
Гдје су гробови младих дјевојака.
Душа ми грца и пати ...
Ох, Боже, Боже Свевишњи,
Да ли се за овај злочин може
Икакав опроштај дати?
С тугом на срцу
Слушам немирне таласе твоје,
Како жучно жуборе.
А они истину знају,
Куда их судбина однесе.
У плаво Јадранско море,
Или у мрачне амбисе,
Негдје у родном крају.

Истину реци, Неретво,
Нека памти читави свијет,
Како је са Шурманачке голготе,
У страхотама нестао,
Пребиловачке младости
Тек процвали дјевојачки цвијет.

* * *

У седам часова и тридесет минута,
Дотјераше тридесетак мученика
На људску кланицу – губилиште,
Тридесетак метара
Испред крвавих, паклених врата;
А ту су их сачекивали
Усташки ројеви јамара, кољача,
Најкрволочнијих монструма, целата.

Ту на предвиђеном мјесту
За убијања и клања,
Код жбуновите смрдљике,
Поред Арарова имања,
Узак путељак води на јаму;
Крвав, свега тридесетак корачаја, кратак.
Запосјеле га групе целата,
А свака има прецизан задатак:
Прва група доводи мученике на јаму,
Друга их убија и коље;
Трећа, ракљама, вилама, моткама,
Гура у гротло јаме;
Четврта је бацала бомбе и камење
На сваки јаук из амбиса,
Дубоког осамдесет метара и више,
Гдје вјечни мрак подземља
Сваки траг живота брише.
Пета је група надзирала

Ову стравичну драму,
И усмјеравала читаво вријеме
Бацање мученика у јаму.

Блокаду простора око јаме
Чинило је око три стотине
Јамара – целата,
Распоређених у двојне стројеве
Наоружаних стражара,
Усташких добровољаца,
Из општина:
Чапљине, Међугорја, Имотског,
Љубиња, Стоца и Мостара.

На крвљу обливеној стијени,
Високо над гротлом јаме,
Вијорила је хрватска застава
Са усташком шаховницом,
Са иконом Светог Антуна,
С ореолом светитељског лика,
Поштрапаној с невином крви
Српских мученика.

Мало ниже, под шаховницом,
Велика колор слика
Павелића српског крвника,
С активираним бомбом у руци
И знаком крваве каме,
Шпицом окренуте у правцу
Мрачног гротла, Шурманачке јаме.
Од смрдљике, увелих грана,
Довлачили су на гротло јаме
Групу за групом, по пет-шест
Шокираних, мртвих и живих мученика,
И ту се завршавао крај
Ове језиве драме.

И КАМЕН ЈЕ ПЛИВАО У КРВИ

На јами ужас, пакао.
Група за групом нестаје;
Кад једну у јаму гурну,
Друга по реду стиже.
Целати их крвнички убијају
Тојагама по глави,
Самртни крик до неба се диже.
Распрснути мозгови
Лијепе се за крваво камење;
Штрапац невине крви
Потоцима у јаму отиче,
Грушалина остаје по умазаној трави.

Пушке мало пуцају,
Тек само понека груне.
Ошамућене, мртве и живе,
Моткама гурају у гротло јаме
Голубинке, метар по метар.

Пет година послије свирепог злочина,
Хиљаду девет стотина
Четрдесет шесте,
Пред судом у Мостару,
Један од јамара са Голубинке,
Вјеродостојно каже:

„Камен је пливао у крви
Свуда око јаме,

Крв је штрапала
По мени.
Док сам брисао крв са лица,
Видио сам
Како се једна дјевојчица
Отргну мајци из руку.
То је истина била;
Претвори се у црвену птицу,
Која доби крила
И вину се у небо,
Баш у оном тренутку
Када је хтједох бацити у јаму,
Однесе је некаква вражија сила . . .

Гледао сам својим очима
Како су маљевима убијали
Србе – Пребиловчане,
Ударом у главу.
Мозгови су се распрскавали
И падали око јаме,
По камењу и у умљацкану траву!“

Од овакве изјаве
У грудима застаје дах,
А у душу засијецају ужас и страх.

„Низ стрму литицу
Текла је крвава пјена.
Сунце иза облака зађе.
На Голубинку,
Као црна копрена паде
Тамна небеска сјена.
Уморан сам;
Био сам на вратима јаме
Четврта смјена.

Убрзо стиже Јозо из Чапљине,
Са својом групом вратара.
Он је чувени кољач,
Био је на свим јамама
Од Међугорја до Мостара.

Видим да га толика крв раздражује,
Прилази јами раздражен јако,
А ја му добаких полако:
Јеси ли икада, Јозо,
Ждерао четничку цигерицу?
Не, нијесам, а ти?
Јесам, Госпе ми у Пакрацу!
Била је млада и лијепа,
Невина, свилених гаћа.
Мијењали смо се на њој
Ја и мој гаћа.
Заклали смо је и распорили.
Умрије брзо у грчу и муци,
А срце јој је још дрхтало,
Као штиглић у руци.

Кад ставих цигерицу у уста,
Нешто се смути у глави.
Осјетио сам праву сласт,
Вјеруј, деликатес прави.“

* * *

По врелом августовском сунцу
Пристижу групе мученика
На Шурманачку голготу,
Тачно по сценарију
Злочиначког плана.

Само овога стравичног дана
Суновратише у мрачни амбис

Око седамдесет група
Пребиловачке дјеце, дјевојака и жена.
Букну незаборавна жалост
Српства и Православља,
На свим мердијанима
И за сва будућа времена.

Историја најсвирепијих злочина
Не записа такав ужас;
Стравичне доживљаје и биједу.
Шурманачка јама прича
Само о једној групи,
Али не зна којој по звању,
И којој по реду.
Зна се да су многе групе
Сачињавале Пребиловчанке,
Жалосне мајке,
Са нејаком дјецом.
Нико од њих не оста жив,
Да исприча стравичне догађаје
Ове кржаве бајке.
И за ову се тугу зна;
Да је тога мученичког дана,
У једној од група била,
Булут Пухало, жалосна мајка Стана,
Са петоро дјечице мале,
Држећи се руку за руку;
Али не знам,
Да ли људска савјест
Може замислити
Такав очај, гријех, тугу и муку.

Тешко је схватити трагедију горку,
А да душа не зајеца,
Да суза остане у оку,

Да низ лице не потече
Хладан и мучан зној,
Када срце тугом затрепери
И само проговори:
Ох, јадни српски народе мој!

Најстарија је била
Дјевојчица Љубица;
Имала је десетак година.
Љепушката, драга и мила,
Мајчино прво дијете,
Радост, понос и дика.
Својим плавим окицама
Гледала је у јаму.
А онда,
Тужно, анђелски погледа,
У крвљу поштрапано лице
Свога убице – усташе, крвника.

Над јамом посљедњи стисак
Мајке са петоро дјечице.
„Ох, дјецо моја“
Вапај се проби кроз врисак.
Мајка је привлачила дјецу
Уз своје крваво тијело,
До посљедњег даха,
Умирући од жалости, туге и страха.

Четири синчића, над јамом,
Као на грани тек процвале руже,
Четири пупољчића млада,
У грчу притежу мајку,
Над амбисом страхота и јада.

Триша је имао једанаест година,
Војко седам, а Јово

Пет година живота.
Најмлађи је Миленко;
Имао је само двије године живота;
Ох, жалости тешка, каква грехота!

Мајка је Миленка у наручју носила
Крвавим беспућем,
С празном торбом о крхком рамену,
Гладна, жедна и боса,
По голом и оштром камену.

Посљедње мајчине сузе
На гротло су јаме пале,
На ручице, крв и ране
Мртве дјечице мале.

Потмули тресак по главама
Био је туп, стравичан, јак.
Онесвијешћена, али још жива,
Мајка, великомученица – Стана,
Са петоро дјечице миле,
Стрмоглаво је гурнута у амбис,
Дубоко у подземље – у вјечни мрак.

* * *

По странпутици,
Стотињак метара испред јаме,
Уз нагиб кршевит и благ,
Крвава пјена по камењу точи.
На врелом илинском сунцу,
По локвањима крви,
Бијеле се избијени зуби,
Свјетлуцају ископане очи.
Ту, између стијена на јами,
Прекида се тај крвави траг.

Стравично јечи Голубинка,
Крв се слива низ камен сив.
Цијело је поднебље јецало,
Смрт је животе косила,
Од мученика нико не оста жив.

Какве су се страхоте одигравале
У тој злочиначкој драми,
Целати, монструми са Голубинке,
Свједочили су сами.

Усташка авет, целат са јаме,
Остојић Јозо,
Који је ракљама и моткама
Гурао мученике у јаму,
Без имало људског осјећања,
Стида, гријеха и грча,
Пред судом у Мостару,
Поред многих, и овај ужас,
Пред судским вијећем исприча:

„Признајем ...
И живе сам гурао у јаму,
Подужом притком за дуван.
Неки од њих скакали су сами;
Не сјећам се свега,
Био је цумбус на јами ...

Дечки су нам муку задавали;
Отимали су се, као звјерад ...
Ноктима су се качили
За пукотине стијена.
Зато сам их тукао по рукама.
Хватали су се и за притку,
Трзали се и скакали